

17. 12. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nechci být hlasitý evropský kazatel

S Karlem Janem Schwarzenbergem o zahraniční politice, posledním společenském tabu a o tom, jak šlechtic tráví Vánoce

Skóre: 0.72

Název zdroje: Respekt

Datum vydání: 17.12.2007

Nadpis: Nechci být hlasitý evropský kazatel

Strana: 40

Rubrika: rozhovor

Autor: ERIK TABERY, MARTIN M. ŠIMEČKA

Ročník: 18

Číslo: 12

Oblast: Časopisy - ekonomika a politika

Zpracováno: 17.12.2007 00:45

Identifikace: CERE20071217010041 cz

Klíčová slova: trestný, odsouzen, soudce, práva, ústavy, lidských práv, trestní zákoník, lidská práva, odsouzení, odsouzení

S Karlem Janem Schwarzenbergem o zahraniční politice, posledním společenském tabu a o tom, jak šlechtic tráví Vánoce

Od vzniku Respektu v roce 1990 se ještě nestalo, aby neměl rozhovor s aktuálním českým ministrem zahraničí. Je tedy samozřejmé, že ho máme i nyní. Přesto je to výjimečná situace. Karel Schwarzenberg (70) je už léta spolumajitelem tohoto týdeníku. V redakční debatě, jestli se do toho vůbec pouštět, jednoznačně převážil souhlas. A to zejména proto, že Karel Schwarzenberg vždy ctil rozdělení rolí a do redakce nezasahoval ani před vstupem do politiky, natož po něm. Rozhovor se šéfem české diplomacie probíhal ve vzrušených dnech, kdy vůbec nebylo jasné, jestli v pozici ministra zahraničí setrvá. Oznámil totiž, že pokud se Jiří Čunek vrátí do vlády, on odejde.

Poté co jste se stal ministrem zahraničí, máte zkušenost s médii z obou stran. Co dělají podle vás novináři špatně, když referují o politice?

Samozřejmě osmdesát procent všech médií hledá něco, co se lépe prodá, co budí zájem, a tudíž tím obraz skutečnosti vždy o něco zkreslují. Mimoto u nás, ale i v jiných zemích, ještě musí dospět generace novinářů, která bude mít důkladné vzdělání a poctivost při analýze informací. Žurnalistika však, když je jednou zničená, jako se to stalo u nás za komunismu, potřebuje delší čas, než se zase zvedne. Ve Vídni, kde byla před druhou světovou válkou slavná generace novinářů, trvalo desetiletí, než se opět dobří žurnalisté objevili.

Platí to i o politicích?

Samozřejmě, politici i novináři jsou do jisté míry plod a zrcadlo existující společnosti.

Je ale obvyklé, aby vztah mezi novináři a premiérem nebo vůbec politiky byl tak vášnivý jako u nás?

Je to v Rakousku, Švýcarsku, Německu... podobně dramatické?

Nemyslím, že je to výrazně odlišné. Všichni premiéři světa, kdyby tu s námi seděli u stolu, vám potvrdí, že novináři jsou obtížná havěť. Srnec má také námitky proti myslivci a myši nemají rádi kočky. To patří, s odpuštěním, k náplni novinářské práce. Myslím, že jsou země, kde jsou tyto vztahy mnohem horší, a to i ze strany novinářů. Například tak hnusnou žurnalistiku, jaká panuje v Anglii, ani u nás nemáme. V Česku se ale bohužel používají silnější slova.

Jak nechat vymizet poslance Čunka

Překvapilo vás něco ve vrcholné české politice?

Bohužel ne.

Ve vládě nejste dlouho. Jak to tam vypadá, dá se třeba s někým ve vládě navázat přátelský vztah? Když pracujete delší dobu v redakci nebo jiném podniku, tak se tam také s někým snášíte, protože máte podobný smysl pro humor, vidíte, že je to inteligentní člověk, druzí vám pak jdou spíše na nervy anebo jsou vám lhostejní. Je to jako v každém jiném společenství. Podobný smysl pro humor mám třeba s Martinem Bursíkem a pak se Sašou Vondrou, se kterým se známe dvacet let, ten je mi mnohem bližší než ostatní.

Často se mluví o Miroslavu Kalouskovi, který je pro řadu lidí zosobněním špatného politika. Jak s ním vycházíte vy?

Sedím vedle Miroslava Kalouska, mluvím s ním tedy docela často a jsou tři věci, kterých si na něm cením. Vidím, že ve vrcholných pozicích je už dlouhá léta, má velkou zkušenost, a tak se mu nikdy nestane amatérismus jako každému jinému z nás. Myslím, že coby ministr je ze všech nejlepší, poněvadž politice rozumí jako málokdo ve vládě, mluví otevřeně a nemlží a to je velmi dobrá vlastnost. Na druhé straně přiznávám, že mám pro něj slabost i právě kvůli jeho smyslu pro humor.

Miroslav Kalousek si jako náměstek ministra obrany kvůli podivně zadaným tendrům oprávněně vysloužil velmi špatné renomé. Myslíte, že se dá pokažená pověst odpracovat?

Samozřejmě že ano. Když si někdo získá špatnou pověst, tak ho do jisté míry bude doprovázet vždy, nicméně jsem viděl několik takových politiků i lidí mimo politické území, kteří tím, co dělali později, dojem o sobě napravili. Nejsem soudce, abych někoho odsuzoval, to není můj úkol. V žurnalistice bohužel panuje sklon k lehkému odsouzení lidí, kteří když se jednou proviní, jsou odsouzeni navždy, a to je blbost. Nikdo by neměl být navždy poznamenaný.

Myslíte si to samé i v případě Jiřího Čunka? Má podle vás v politice ještě šanci?

Jiří Čunek přece ještě není tak starý dědek. A já také nechci posuzovat, jestli se něčeho dopustil, nebo ne. Pán Bůh s ním. Jiná otázka ovšem je, jestli to, že nesedí v šatlavě nebo mu šatlava bezprostředně nehrozí, ho opravňuje státi se členem vlády. Myslím, že člověk by měl brát ohled na to, že někdy úplně nevinně získá špatnou pověst nebo se dostane do situace, kdy je zátěží, a to velkou. Zvláště pak v případě, kdy Jiří Čunek mermomocí usiluje o funkci ve vládě.

To je hlavní důvod, proč jste řekl, že byste v případě Čunkova návratu do vlády rezignoval?

Řekl jsem to, protože by to byl konec nejen současné vlády, ale i strany lidové, což by byla velká újma pro celou českou politickou scénu. Lidová strana je jednou z nejstarších partají u nás a zastupuje velmi cenné tradiční a duchovní hodnoty. Jak jsem ale řekl, já nebudu soudit pana Čunka, od toho jsou jiní. Žádná vláda však nepřežije a nemůže řádně působit, když ztratí důvěryhodnost. A bohužel, panu Čunkovi mimo tvrdé jádro strany lidové málokdo v této zemi věří, a tím pádem je celá vláda nedůvěryhodná. Pomohly tomu samozřejmě velmi nešťastné okolnosti, kdy se jeho případ přesouval z jednoho krajského zastupitelství na druhé. To všechno vzbudilo takovou nedůvěru, že kdyby na vládě ulpěl stín tohoto případu, padá vina a ztráta důvěry na každého, kdo se na ní bude

podílet.

Kde podle vás vznikla chyba, kvůli které dospěla Čunkova aféra do tak absurdních rovin? Chyba je už v nešťastném postoji, který tady vládne od devadesátých let, totiž že co není výslovně zakázáno, je povoleno. Dokud není nějaký čin paragrafem jasně označen jako trestný a dotýčný nebyl právoplatně odsouzen, nehraje to v politice žádnou roli. Existuje přece známý případ z první republiky, kdy se tehdejší předseda Senátu Karel Prášek, poslanec Strany agrární, dostal do podezření v souvislosti s takzvanou lihovou aférou, a prezident Masaryk mu proto odmítl podat ruku. A v nejkratší době dotýčný z politiky vymizel. A v tom je ten problém, nenaučili jsme se, že aby společnost a stát dobře fungovaly, nestačí jen trestní zákoník. Musí zde být poněkud vyšší a jasné ponětí o tom, co je přijatelné chování a co ne.

V orchestru EU hraje každý podle jiných not

V Rusku předminulý týden skončily volby do Státní dumy jasným vítězstvím Putinovy strany Jednotné Rusko. Co myslíte, že to znamená pro budoucnost?

Potvrzení vývoje, který sledujeme už delší dobu. Nic překvapivého se nestalo, myslím si, že výsledek byl dokonce i v procentuálním odhadu znám už před volbami. Nemám nejmenší pochyby o tom, že i kdyby byly poslední ruské volby svobodné, že Vladimir Putin by stejně vyhrál. Spíše je zajímavé, co nám tyto volby neřekly, poněvadž v jiném státě by vítězství politické strany se ziskem šedesáti procent jasně naznačilo, kdo bude v zemi vládnout. Podle ruské ústavy a podle politického systému, jak byl v posledních letech nastaven, je to prezident, kdo ovládá kremelskou administrativu. Otázka tedy je, jestli Vladimir Putin předčasně odstoupí a stane se řadovým poslancem a jestli na prezidentský post bude dosazen na určitou dobu někdo jiný.

Neměl by se za těchto podmínek postoj České republiky a Evropy vůči Rusku změnit? Být rozhodnější?

Evropská zahraniční politika, to je orchestr různých nástrojů, které hrají každý podle jiných not. Postoj Velké Británie a Německé spolkové republiky vůči Rusku, ale vůbec i vůči jiným zemím, samozřejmě bude poněkud odlišný. Jednotný přístup bohužel ještě neexistuje a to musíme uznat. Postoj Česka je čitelný a není třeba ho měnit.

V Respektu jsme nedávno publikovali esej politologa Ivana Krasteva "Populismus: hrozba, či výzva?", ve kterém tvrdí, že ruská ideologie dnes staví na tom, že EU jako koncept nevydrží, že se rozpadne a vrátí se k národním státům, jako tomu bylo ve třicátých letech.

Ano, to je ruská teorie a je docela samozřejmé, že Rusům myšlenka podpory mezi národním státem a společenstvím, jako je OSN nebo EU, moc nesedí. Pojem suverénní demokracie, který zavedli Putinovi příznivci, je totiž obnovou prastaré ruské ideje - a je to docela vtipné -, že opravdu suverénním státem je pouze Rusko, Čína a Spojené státy. Tedy velmoci, jež mají všechny prostředky, aby svou politiku mohly dělat téměř neomezeně. Evropské státy, které jsou závislé na ruském plynu a ropě nebo mezinárodním systému vojenské obrany, suverénními státy nejsou. Pojem suverénní demokracie zkrátka není nic jiného než poněkud modernizovaný pojem starého ruského samoděržaví.

Nejde tedy o nic nového? Vychází to z tradice?

Vypovídá o tom krásný příběh dopisu Ivana Hrozného anglické královně Alžbětě I. V 16. století, kdy už Rusové a Angličané měli dokonalejší lodě, se plavilo na dlouhé tratě, a tak bylo pro obě strany výhodnější, aby navázaly přímý obchod, který do té doby zprostředkovávala německá hanzovní města podél pobřeží Baltu a Severního moře. Tak se na tom Rusko a Anglie dohodly a hanzovní města z obchodního styku vyřadily. Dobré obchodní vztahy ovšem udržely jen do té doby, než jednoho dne dorazil do Londýna dopis, ve kterém Ivan Hrozný Alžbětě psal, že si doposud myslel, že anglická

královna je mu rovna, ale to že se hluboce mýlil. Dozvěděl se totiž, že ona musí svá rozhodnutí konzultovat se svými sedláky - čímž myslel parlament -, a tudíž není suverénní vládkyní a není mu rovna stejně jako kupříkladu král kazaňský a astrachaňský. A tím nadějně spojení mezi Anglií a Ruskem na nějaký čas skončilo. A teď mi to přijde obdobné. Rusko má samoděržavého prezidenta, myšlenka je stejná.

Nesouhlasíte tedy s názorem Jiřího Pehe a dalších politologů, kteří říkají, že jedinou možností, jak účinně vystupovat proti Rusku, je usilovat o společnou evropskou politiku?

Ano, prosím. A také by bylo velmi hezké, kdyby lidé nekradli, nesmilnili a neopíjeli se kořalkou. Vůbec bychom měli společně usilovat o spoustu krásných věcí na tomto světě. Myslím, že podobné věci se říkají velmi snadno.

Ano, mají ale pravdivý základ. Možná bychom mohli začít od sebe. Není český zahraničněpolitický postoj mnohdy v rozporu s Evropskou unií?

To by mi někdo nejdřív musel vysvětlit, jaký je oficiální postoj České republiky k Evropské unii.

To byste nám snad měl říct vy.

Při vší skromnosti bych řekl, že zahraniční politika České republiky je formována vládou a jednáním ministra zahraničí, a když se podíváte na naše činy, uvidíte, že velmi usilujeme o součinnost s Evropskou unií a že jsme se také velmi kladně podíleli na tom, aby Lisabonská smlouva přece jenom došla ke zdárnému konci. Objevují se sice čeští vysoce postavení politici, kteří mají skeptický názor, ale už Karel Havlíček Borovský říkal: "Není nad původnost, každý po ní touží, lidé chodí mostem, to já půjdu louží." Tento postoj je velmi oblíbený, musíme ho také jako národ vyjádřit, ale sledujte raději činy české zahraniční politiky.

Je zajímavé, že k vašemu působení na ministerstvu zahraničí se neozvaly silnější kritiky snad až na jedinou. Čekalo se od vás, že budete mluvit mnohem více o potřebě proevropského postoje České republiky a společné evropské zahraniční politiky, tedy že budete silnějším oponentem Václava Klause. To se ale moc neděje.

Mě zajímá výsledek naší zahraniční politiky, já se nechci pouštět do polemiky se sice silnými, ale okrajovými výroky. Jsme koaliční vláda a já samozřejmě také musím brát ohled na názory největší koaliční strany. A s odpuštěním, proč mám já, mně, a tudíž celé zemi komplikovat život a dávat se s kolegy do hlasitých pří. Důležité je domluvit se nad věcnou zahraniční politikou, abychom našli společnou cestu. Nechci být hlasitým evropským kazatelem.

Dobře, neměli bychom ale nově formulovat cíle české zahraniční politiky? Její základní vize vstupu České republiky do NATO a EU se naplnily. Co dál?

Ano, o tom se musí vždycky přemýšlet. Já jsem začal - a myslím, že s tím i časem vylezeme - tyto cíle jasně definovat. Už od devadesátých let je nám jasné, že musíme zahraniční politiku dělat v součinnosti s evropskými zeměmi, jak už jste zmiňovali, to ale samozřejmě neznamená, že bychom se měli vzdát našeho vlastního názoru nebo ponechat zahraniční politiku jiným. Znamená to včas s kolegy v zahraničí mluvit a včas se k jednotlivým otázkám vyjadřovat.

Někdy však komunikace vážne. Když před měsícem a půl USA ohlásily, že připouštějí ruskou přítomnost v Brdech v případě, že na našem území bude stát jejich radar, bylo cítit, jak je česká vláda zaskočena.

Každému bylo jasné, že Američané budou chtít vytvářet kompromis. To, že se v nějakém rámci objeví ruský požadavek kontrol na stanovišti radaru, aby Rusové věděli, že se tam proti nim nic nekalého neděje, bylo jasné. Tudíž mě nabídka, kterou jim USA poskytly, moc nepřekvapila. Je ale pravda, že nám to americká administrativa měla včas sdělit a že způsob, jakým to provedla, byl podivný. Jsou to chyby, které se Američanům občas stávají. Cítí se jako lídři, kteří nesou kříž odpovědnosti za celý

svět, a tudíž něco prohlásí, aniž by se zdvořile poptali. Proto jsem jim také řekl: Jestli k nám někdo bude pozván, o tom rozhodneme my, nikolivěk vy, to si musíme objasnit.

Když už mluvíme o radaru, souhlasíte s Jiřím Paroubkem, který na zprávu amerických tajných služeb, že Írán nevyvíjí jaderné zbraně, zareagoval tvrzením, že radar nepotřebujeme?

Já jsem přesvědčen, že nejenom Írán, ale i jiné země v dohledné době deseti patnácti let k hromadně smrtícím zbraním bohužel dospějí, poněvadž znalost techniky se strašlivě zvětšuje. Tudíž jsem přesvědčen, že se na to musíme včas připravit a že je pro Evropu nutné myslet defenzivně.

Dějinné tragédie se opakují jako frašky

Myslíte, že dnes ještě existuje střední Evropa?

Samozřejmě, geograficky a pořád i mentálně. Vím, že mnoho mých přátel nechtělo začátkem devadesátých let tento výraz vůbec slyšet a tvrdili, že patříme k západní Evropě. Tehdy jsem jim říkal: Nedělejme si iluze. Jsme pořád to, co jsme byli. O tom, že v mnoha věcech postupujeme ve střední Evropě v jednotě a že máme jisté společné dobré i špatné vlastnosti, nebudiž pochyby.

Kde vidíte příčinu toho, že se ve střední Evropě rozmáhá populismus?

Když se podívám na to, co se děje v posledních letech v Polsku, ale i při pohledu na politickou scénu slovensko-maďarskou, napadají mě pravdivá slova Karla Marxe, který říká, že každá dějinná tragédie se ještě jednou opakuje v podobě frašky. Zdá se, že každý z nás si musí tou starou nákazou zase projít.

Mluvil jste o tom, že máme podobné vlastnosti. Čím to ale je, že někdy má Slovensko, Maďarsko, ale i Rakousko blíž k Rusku, než by nám mohlo být milé?

Pravda je, že Maďaři ještě na začátku roku doufali, že oni budou ten velký ruský had v Evropě, který přivede a postaví odbočku plynovodu Blue Stream, jenž spojuje pod Černým mořem Rusko s Tureckem, do jižní Evropy. Očekávali, že právě oni se spoluprací s ruskými společnostmi vyšvihnou nahoru. Mezitím ale ke svému překvapení zjistili, že se ruský Gazprom potichu dohodl s italskou společností Eni. Rusové to vždycky šikovně hráli, ale nakonec samozřejmě myslí pouze na sebe. Rakousko teď také velice vydělává na tom, že se staví k Rusku vstřícněji, Rusové tam mají dost společností, do spousty rakouských podniků kapitálově vstoupili. Ruská zahraniční politika dodržuje ráda staré dobré tradice a dokazuje, jak výhodné je mít dobré vztahy s Ruskem a jak skvělí jsou partneři, když se zbytečně nedráždí.

Když je dnes tak zřejmé, že Evropa je na Rusku energeticky závislá, neměla by oblast energetiky spadat spíš do agendy ministerstva zahraničí než ministerstva průmyslu?

Já jsem dokonce přesvědčen, že musíme najít společnou evropskou politiku, která dbá o evropskou energetickou nezávislost. To je klíčová otázka. Připadá mi směšné, že máme společné směrnice ve výrobě sýrů a kořalek, a přitom nemáme společné směrnice v otázce energetické politiky. Kupříkladu jestli platí slovenský či polský výraz pro stejně lahodný sýr Oštiepok, se v Bruselu rozhoduje dobře... Je velmi nutné, abychom našli společnou energetickou politiku, a sice velmi jasnou, která dbá o evropskou energetickou nezávislost.

Množí se názory, že jestli současná vládní koalice může kvůli něčemu padnout, tak je to energetická otázka. ODS se kloní k další podpoře jádra, zelení zase říkají, ať nové jaderné elektrárny nebudujeme.

Teď se držíme koaliční dohody vládního programu, kde stojí, a za to jsem taky bojoval, abychom si zachovali Temelín a Dukovany, a nové jaderné elektrárny nebudovali. Energetická situace je taková, že máme ještě dostatek energie, poněvadž pořád ještě v České republice strašně energií plýtváme. Když se podíváme na spotřebu energie na hlavu, tak opravdu zaostáváme za západními zeměmi.

Sám jste před chvílí ironicky říkal, že lidé by neměli krást, smilnit... Je reálné, že se Evropa dohodne na společné energetické politice?

Ano. Máme velkého učitele, který nás přece jenom někdy vychovává ke správným postojům, a tím je ruský prezident Vladimir Putin.

Posledním tabu je šoa

Právě jste oslavil sedmdesáté narozeniny, myslíte, že se svět za vašeho života změnil víc než třeba za posledních tisíc let, jak se říká?

Posledních tisíc let už si, prosím, nepamatuji... Samozřejmě že se ale vývoj zrychluje. Vedl jsem teď diskusi se svými přáteli kvůli těm holohlavým blbcům, kteří nás v posledních měsících obtěžují, a zmiňuji to proto, že to vyjadřuje, co se u nás v Evropě za posledních pár desetiletí stalo. My jsme od roku 1968, což je klíčový zlom v duchovních dějinách Evropy, odstranili všechna tabu. Když jsem byl mladý člověk, tak jich byla spousta - náboženských, sexuálních, politických. A všechna vymizela. Jediné tabu, které nám zbylo, je šoa. Proto taky ty blbce tak láká. Rozumíte, my jsme to jako mladí lidé měli lehké. Byla tady spousta polí, na kterých jsme mohli provokovati.

Co dělat, aby se to prolamování a odkrývání tabu neposouvalo dál na území, které už člověka pokrývá?

Já nejsem ani prorok, ani náboženský učitel, já také nevím, co s tím. Obávám se, že člověk je konstruován tak, aby nejrůznější tabu měl, protože si to jeho psychické zdraví vyžaduje. A když se to všechno odstraní, přicházejí jevy bezmeznosti. Myslím, že bezmeznost je vůbec hlavním tématem téhle doby. Na jedné straně odstranění tabu a na druhé bezmezný cestování a odstranění hranic v jakýchkoli souvislostech. Bezmeznost je něco, co špatně snášíme, a široká masa společnosti si dneska ani neuvědomuje, že si užívají věcí, které v minulosti neměli ani nejvýše postavení lidé ve společnosti. Třeba můj pradědeček nebo dědeček byli ještě vládnoucí knížata, seděli na zámku na Orlíku, a zdaleka nežili tak příjemně jako mnozí lidé dneska. Koupelny sotva byly, cestovalo se nanejvýš kočárem, rychlíkem nebo parníkem. Dneska stačí zmáčknout knoflík a máte světlo nebo spojení s celým světem. Žijeme v neskutečném luxusu a to má i individuální paralelu. Když totiž člověk příliš rychle získá bohatství, velmi těžko se s tím vyrovnává.

Kdy jste vy osobně zaznamenal, že se doba zásadně mění?

Poprvé jsem si to uvědomil během íránské revoluce, která byla výsledkem objevu a rozšíření magnetofonového přehrávače. Proslovy Ajatolláha Chomejního se propašovaly do Persie na malých kazeťácích a v každém bazaru a obchůdku byly k dostání. A najednou to prolomilo autokratickou vládu šáha Muhammada Rezá Pahlavího. Dneska si můžu zatelefonovat třeba v pustých krajinách Sinaje nebo Indie. Ať už jsem v Matto Grosso, v Kazachstánu nebo ve Fu-tieniu, můžu se přes internet spojit se znalostmi celého světa. To je přece ohromné!

Jak by měla na tuhle bezmeznost reagovat česká společnost? Není úlohou politiků také určovat, kam bude společnost směřovat? Co třeba nedávná stávka učitelů - vzdělání je přece hlavní možností, jak udržet společnost pohromadě.

Mám o tom své pochyby. Především naše vzdělání je dnes zprostředkováváním vědomostí, ne však vychováváním. To je něco naprosto odlišného.

Máme dnes vůbec nějakou vizi společnosti?

Ne, právě že ne.

Kdo by ji měl nastolit?

Já jsem k nastolování vždycky trošku nedůvěřivý. To se může strašlivě zvrhnout. Já tu základní ideu ale také nenacházím. Tak moudrý nejsem. Přece jenom bych to čekal spíš od duchovních institucí, od

církví.

Právě proto, že nemáme žádnou vizi, neměli bychom stavět na vzdělání? Jenom to společnost kultivuje. Nic lepšího než ideu vzdělané společnosti jsme přece zatím nevymysleli.

Do jisté míry ano. Čím víc se ale vzdělání šine do zprostředkování vědomostí, tím blbější to je. A není to taková velká zábava. Nechci tady jitřit otázky minulosti, ale kdo byl ve třicátých letech nejvzdělanějším národem v Evropě? Vzdělání není zábrana proti špatnosti či extrémům.

Tak způsob vzdělávání změňme. Není ale chybou, že se prezident, část vlády a regionální elita sejdou na otevření sedmnáctikilometrového kusu dálnice, a přitom premiér nemá zájem se ani potkat a debatovat s učiteli a bavit se o jejich protestu, ve kterém nechtějí nic jiného, než aby neměli méně peněz než před rokem? Neodsuzujeme se tak k chybnému stylu vzdělávání sami, protože nebudeme mít motivované učitele?

Samozřejmě. Zaostávání vzdělávání, vědy a výzkumu u nás, to mě nejvíc mrzí. V tom cítím zlom s nejlepší českou tradicí, která souvisí se vzestupem českého národa v 19. století, jenž byl kromobyčejný. Na konci 18. století ještě Josef Dobrovský píše svou Mluvnici jazyka českého německy a v úvodu píše o povědomí, že náš národ zanikne stejně jako polabští Slované a že by chtěl, aby vnuci a pravnuci měli aspoň ponětí o jazyku jejich předků. A sedmdesát let poté jsou tady české vysoké školy, věda... strašně živý národ, který se dere do popředí spolu s průmyslově vyspělými národy. A zásluha na tom patří do velké míry ne politikům - a to můžu říct, protože moji předci k nim patřili -, to je zásluha českého kantora. Čeští učitelé, ti zapadlí vlastenci, byli těmi, kdo pozvedli národ český. Vývoj během těch dvou generací byl tak nesmírný, že mě to dodnes udivuje. A najednou si toho neumíme cenit.

Každá generace má nárok na svoje blbosti

Jak tráví šlechtic Vánoce?

Jako každý jiný člověk, totiž pokouší se býti s rodinou, pokouší se vydat někam, kde je to hezké v okolí.

Vybíráte si místo, kde budete na Vánoce?

Vždycky říkám, že to přenechávám harému, ať rozhodne, neboť já sedím v Praze a nechci se do toho míchat. Zde pobíhám mezi ženou a dětmi, roli hrají už i vnoučata, takže jestli to bude ve Vídni, nebo v Turachu uprostřed lesa, to mi ještě není jasné. Poslední zpráva zní, že snad na Štědrý večer budeme ve Vídni a pak se vydáme za dcerou, která bude s vnoučaty v Turachu.

Peter Esterházy píše v knize Harmonia caelestis o šlechtě způsobem, jako by v jejím myšlení dějiny neexistovaly lineárně, jako by se duch rodu přes své předky a následovníky pohyboval napříč staletími. Cítíte to tak?

Do jisté míry v tom má Esterházy pravdu a chápe to. On ovšem, poněvadž je spisovatel a intelektuál, to umí vyjádřit mnohem lépe než já. Když člověk v takové tradici vyrůstá, jsou mu předci dost přítomní, byť žili před 150 lety. Asi jediná věc, kterou se ale můj život trochu liší od ostatních lidí, je v tom, že vím, kdo byli moji praprapředci přede 250 lety, což je spíše zdrojem komplexu, protože vidím, co všechno vykonali. Na druhou stranu mi to dává jistý vzor a inspiraci.

Myslíte si, že vaše děti budou dál pokračovat ve službě vlasti, jak to dělali vaši předci a vy sám? Myslím, že budou. V každé generaci je to něco jiného, každá generace musí najít vlastní způsob naplnění života, aby byl dobrý. Kdyby se opíčila, ztratí význam. Každá generace musí najít vlastní cestu, proto považuji za zcela samozřejmé, že můj syn popírá všechno, co já tvrdím.

Nemají to tedy naše děti v životě nakonec těžší?

Ne, ne, ne, na to já nevěřím. Oni jsou jenom vystavení jiným pokušením, než jsme byli my. Ta míra zátěže ale tak odlišná není. Jestli je dneska větší pokušení mamonu, bylo dříve pokušení spolupráce s StB. Je to sice odlišné, ale pokušení zůstává pokušením. My jsme měli jen jasněji vymezené fronty. Každá generace má svoje potíže a taky nárok na svoje blbosti.

ERIK TABERY, MARTIN M. ŠIMEČKA

FOTO KAREL CUDLÍN

Karel Jan Schwarzenberg

(*1937, Praha)

Senátor a ministr zahraničí České republiky. Pochází z orlické větve šlechtického rodu Schwarzenbergů. V roce 1948 s rodinou emigroval do Rakouska. Studoval práva ve Vídni a ve Štýrském Hradci a lesnictví v Mnichově. V exilu podporoval československou opozici a výrazně se angažoval i na poli lidských práv - v letech 1985 až 1990 byl předsedou Mezinárodní helsinské federace pro lidská práva. Byl vedoucím kanceláře a později kancléřem prezidenta ČSFR. V roce 2002 byl vyznamenán Řádem T. G. Masaryka třetí třídy. Od roku 1996 je majitelem týdeníku Respekt (od loňska společně s podnikatelem Zdeňkem Bakalou). V roce 1988 se rozvedl s manželkou Terezií, rozenou hraběnkou z Hardeggu. Karel Schwarzenberg má tři děti - syny Jana Nepomuka Ondřeje a Karla Filipa a dceru Annu Karolinu.

Pro všechny premiéry světa jsou novináři obtížná havěť.

Jak člověk rychle získá hojnost, těžko se s tím vyrovnává.

Zpracovatel: [Anopress IT a.s.](#)